

Deze pagina's zijn een bijdrage van

De Gezondheidsdienst voor Dieren
Postbus 9
7400 AA Deventer
T. 0900-1770
E. redactie@gddiergezondheid.nl
www.gddiergezondheid.nl

REDACTIE:

Kees van Maanen
(deskundige infectieziekten paard),

Emiel Schiphorst
(marktmanager paard),

Linda van den Wollenberg
(paardeninternist),

Petra Reijnen
(relatiebeheer dierenartspraktijken),

Anita Werkman
(adviseur marketing & communicatie),

EINDREDACTIE:
Judith Oudkerk

Uw suggesties voor het katern zijn welkom
via redactie@gddiergezondheid.nl

Nieuws en mededelingen

WAAROM EN HOE PATHOLOGIE U KAN HELPEN

De pathologen van GD zijn op verschillende manieren actief. De beoordeling van biopten en weefsels via microscopisch onderzoek neemt hierbij een grote plaats in. Voor paarden hebben wij een aantal specialisten in dienst.

Zo is Nadine Meertens zeer actief op het gebied van de dermatopathologie en heeft ze in de diagnostiek van huidproblemen veel toegevoegde waarde voor dierenartsen. Reinie Dijkman is

onze deskundige op het gebied van darm- en baarmoederbiopten, waardoor u ook bij darm- en vruchtbaarheidsproblemen gebruik kunt maken van de expertise van onze veterinaire pathologen. Op het gebied van diagnostiek bij voortplantingsproblemen bij merries werkt GD samen met de Specialistische Voortplantingspraktijk van Myrthe Wessel uit Terwolde. Hiervoor worden biopten van baarmoederweefsel geclassificeerd volgens een internationaal gevalideerd schema. Aan de hand van de staat van het weefsel maken wij een plan van aanpak voor de betreffende merrie. Naast deze meer specifieke orgaansystemen beoordelen onze pathologen ook biopten ("hobbels en knobbels") in algemene zin. Na de diagnose kan de dierenarts aan de slag. Als niets heeft mogen baten, kan GD ook postmortaal onderzoek uitvoeren. Hierbij wordt sectie verricht op het overleden dier om een uitspraak te doen over de doodsoorzaak en in specifieke gevallen ook over aansprakelijkheid en verzekeringskwesties. KNHS maakt bijvoorbeeld gebruik van deze dienst.

Nadine Meertens (links) en Reinie Dijkman (rechts), pathologen bij GD.

VEELGESTELDE VRAAG:

Wat moet ik doen als een merrie aborteert?

GD-relatiebeheerder Petra Reijnen: In deze tijd van het jaar komen er bij pathologie regelmatig onvoldragen veulens binnen voor onderzoek naar de reden van de abortus. Regelmatig wordt er alleen een antwoord gezocht op de vraag of rhinopneumonie de oorzaak van het verwerpen is. Wij raden dan aan om niet het hele veulen in te zenden, maar om te kiezen voor een EHV Abortuspakket. Dit is voordeliger aangezien bij het insturen van een veulen normaliter een volledige sectie wordt uitgevoerd en de kosten hiervan aanzienlijk hoger uitvallen dan die van het abortuspakket. Een volledige sectie is vooral zinvol als rhinopneumonie niet de enige mogelijkheid is waaraan gedacht wordt en uitgebreid onderzoek naar andere oorzaken van abortus gewenst is.

Het EHV abortuspakket bevat een combinatieonderzoek van EHV-PCR op een longaspiratiebiopt van de geaborteerde foetus en EHV-PCR op een vaginaalwab van de merrie. Het kan worden uitgevoerd voor EHV1 en EHV4, waarbij EHV1 het meeste voor de hand ligt, omdat die verantwoordelijk is voor het overgrote deel van de abortusgevallen. Op onze website www.gddiergezondheid.nl/formulieren kunt u naast het inzendformulier voor het abortuspakket ook protocollen downloaden waarin beschreven wordt hoe u de monsternamen correct moet uitvoeren.

De bedrijfsmatige aanpak van droes

De paardenhouderij kan nog grote stappen zetten als het gaat om de bedrijfsmatige aanpak van infectieziekten zoals droes. Met een degelijk plan van aanpak kan veel ellende worden voorkomen. “We hoeven het wiel niet opnieuw uit te vinden”, stelt Europees Specialist Inwendige Ziekten Marco de Bruijn. “In andere veehouderijtakken is het heel gewoon om ziekten op bedrijfsniveau aan te pakken. Daar kunnen we in de paardenhouderij veel van leren.”

“Niet voor niets zijn in bijvoorbeeld de varkenshouderij de verschillende bedrijfstakken, zoals fokzeugen en vleesvarkens, strikt van elkaar gescheiden. Hierdoor wordt overbrengen van ziekten zoveel mogelijk voorkomen. Op veel paardenbedrijven daarentegen lopen de verschillende takken door elkaar.

Dat is een recept voor problemen”, legt Marco de Bruijn uit. De internist van Dierenkliniek Wolvega sprak tijdens de onlangs gehouden GD Masterclasses over de effectieve aanpak van droes. “Een actueel probleem, waar veel paardenbedrijven mee te maken hebben. Het is goed om na te denken over hoe je een ziekte als droes kunt voorkomen of – als er al een uitbraak is – het best kunt aanpakken.” Er zijn verschillende preventie- en bestrijdingsprogramma's die kunnen worden gevolgd.

“Het is het mooist als de eigen dierenarts uit eigen initiatief dit stukje bedrijfsbegeleiding oppakt, maar anders kan de paardenhouder er ook zeker om vragen.”

AANPAK PER BEDRIJFSTAK

Het is afhankelijk van het soort bedrijf hoe droes aangepakt wordt. Marco de Bruijn legt de focus op paardenhouderijen met jonge paarden, zoals opfokstallen en stoeterijen. “Vooral bij veulens van een half jaar oud kan droes nare gevolgen hebben, tot de dood aan toe. Ik pleit er daarom voor om, als veulens naar een opfokbedrijf gaan, ze van tevoren twee keer te enten tegen droes en goed te ontwormen. De veulens die op dezelfde dag worden aangeleverd, kunnen bij elkaar in een groep en

ANTISTOFFEN TEGEN DROES: WAT HEB JE AAN ZO'N BEPALING?

Leendert Jan Hofland, dierenarts

“Ik dacht altijd dat het aantonen van antistoffen tegen droes niet zo zinvol was. Over het algemeen wist je welke paarden droes hadden doorgemaakt, en er waren volgens mij geen goede testen beschikbaar. Ongeveer een jaar geleden veranderde dat beeld na contact met dierenartsen Linda van den Wollenberg en Kees van Maanen van GD. GD bleek namelijk te beschikken over een gevoelige en specifieke ELISA, die de Animal Health Trust (VK) had ontwikkeld.”

“Ik heb de test gebruikt voor het serologisch screenen van dravers op een groot entrainement dat al jaren droesproblemen heeft. Toen deze problemen in 2015 fors toenamen, moest er wat gebeuren. De combinatie van serologie en luchtzakspoelingen leidde tot de identificatie en behandeling van zeven dragers. Bij enkele dragers waren geen droesverschijnselen geregistreerd, terwijl verzorgers die dieren toch dagelijks in handen hebben.”

“Recent waren er weer enkele verdenkingen van droes bij nieuw binnengekomen paarden. Na het bevestigen van de diagnose (positieve PCR's op neusspoelingen) is weer een screening gedaan. In het bloed van de aanwezige paarden werden veel minder antistoffen tegen droes aangetoond dan een half jaar geleden. Dit wijst op een succesvolle identificatie en behandeling van de dragers. “We kijken nu of de nieuwe paarden met droes de infectie verder verspreid hebben. Goed management is uiteraard cruciaal bij de preventie van deze zeer besmettelijke ziekte.”

Marco de Bruijn voert hier een luchtzakspoeling uit.

vervolgens drie weken in quarantaine worden geplaatst. Blijken ze geen droes te hebben, dan kunnen ze door naar het bedrijf. Het mooiste is om zo'n groep lange tijd bij elkaar te houden en er niet zomaar andere dieren bij te plaatsen. Op deze wijze is de kans op mogelijke ziekte-insleep veel kleiner." Pensionstallen of maneges vergen een andere aanpak. Daar zou het optimaal zijn als er een draaiboek klaarligt, mocht er een ziekte uitbreken. "In de praktijk zijn de paardenhouderijen met een dergelijk draaiboek op twee handen te tellen. Dat is echt een gemiste kans." Het gaat bij deze bedrijven dus vooral om preventie en monitoring. Dan zijn er nog de probleembedrijven, waar al droes heerst. "Daar is een goed bestrijdingsplan noodzakelijk, om

zo snel mogelijk droes-vrij te worden. Daarvoor kan de STEPS-methode (Strategy to eradicate and prevent Strangles) worden gevolgd."

GROTE ROL DIERENARTSEN

De kennis en kunde over de bedrijfsmatige aanpak van infectieziekten als droes is er dus, het moet alleen meer worden opgepakt in de praktijk. Door de bedrijven zelf én de dierenartsen die hen begeleiden. "Die kunnen hier een grote rol in spelen. Ik neem aan dat elke dierenarts met grote paardenhouderijen in zijn gebied deze graag professioneel en op bedrijfsniveau wil begeleiden. De aanpak van ziekten is hier een belangrijk onderdeel van." ●

DROES EN PCR: EEN GOEDE COMBINATIE

Maarten Boswinkel, dierenarts

"Droes staat bij ons meer en meer in de belangstelling. Niet alleen door de complicaties die je geregeld op een kliniek te zien krijgt, maar ook door onze samenwerking met GD op het gebied van diagnostiek en bij het organiseren van workshops over droes eind vorig jaar."

"Voorheen deden we niet veel diagnostiek: we dachten droes in de meeste gevallen wel te herkennen. Kweek had niet zoveel meerwaarde, omdat die nogal eens fout-negatief verliep door onder andere overgroei van andere bacteriën. Bovendien bleken de droesbacteriën in het laboratorium altijd wel gevoelig voor penicilline en soortgelijke antibiotica, dus het leek niet echt nodig om daarop te testen."

"De beschikbaarheid van snelle en gevoelige real-time PCR-methoden en voortschrijdend inzicht in de rol van dragers veranderde dit. Het GD-laboratorium kan voor ons in neusswabs, neusspoelingen en luchtzakspoelingen op zeer gevoelige wijze de aanwezigheid van de droesbacterie onderzoeken. Uit recent onderzoek blijkt ook dat het niet uitmaakt dat de PCR zowel levende als dode bacteriën aantoonst: het lichaam ruimt dode bacteriën namelijk in no-time op. Een positief PCR-resultaat heeft dus altijd betekenis voor het aantonen van acute infecties, identificatie van dragers en het opvolgen van een behandeling."

Nieuws en mededelingen

HOEFBEVANGENHEID: EEN LEVENSBEDREIGEND PROBLEEM

Bijna iedere paardenhouder weet dat hoefbevangenheid een ernstige aandoening is. Over het ontstaan, de symptomen en de behandeling komen in de praktijk regelmatig vragen. Snel en kundig handelen is van groot belang voor paarden die acuut hoefbevangen zijn.

Hoefbevangenheid kan diverse oorzaken hebben, die we globaal onder kunnen verdelen in de volgende categorieën:

1. Een probleem in de hormoonhuishouding

De ziekte van Cushing (officieel: PPID) en het optreden van insulineresistentie door het Equine Metabool Syndroom (EMS) zijn hormonale aandoeningen waarbij paarden en pony's, door een verstoring van de suikerstofwisseling, veel gevoeliger zijn voor suikerrijk voorjaars- en najaarsgras en (te) grote hoeveelheden krachtvoer. Dieren die lijden aan deze aandoeningen hebben mede daardoor een sterk verhoogd risico om hoefbevangen te worden.

2. Een verkeerd dieet

Het paard krijgt plotseling een te grote hoeveelheid koolhydraten (suikers) of zetmeel binnen door het eten van bijvoorbeeld teveel haver, krachtvoer, jong gras of appels.

3. Een ernstige ziekte

Bij bijvoorbeeld ernstige diarree of koliek, of als een merrie te lang aan de nageboorte blijft staan, kunnen er gifstoffen in het bloed gaan circuleren die ervoor zorgen dat het paard hoefbevangen wordt.

4. Overbelasting

Als een paard lang op een harde of ongelijke ondergrond loopt of als het (te) kort bekapt is, kan in de voet een verstoring van de doorbloeding optreden, met hoefbevangenheid als gevolg.

Rol van hormonen

Bij meer dan 75 procent van de paarden met hoefbevangenheid blijkt PPID of EMS (met als gevolg insulineresistentie) een rol te spelen. Grofweg zien we PPID vaker bij paarden en pony's die ouder zijn dan 15 jaar, terwijl EMS typisch een aandoening is die voorkomt bij juist wat jongere dieren, vaak met een bepaalde mate van overgewicht. Het is verstandig dieren die hoefbevangen worden zonder duidelijke aanleiding, of die verschijnselen vertonen van EMS of PPID, hierop te laten testen. Bij GD kan uw dierenarts bloedonderzoek laten uitvoeren op insulineresistentie en PPID. Meer informatie hierover vindt u op www.gddiergezondheid.nl/paard.

HELPDESK PAARD VOOR DIERENARTSEN

Bent u dierenarts en wilt u graag advies of actuele informatie over infectieziekten bij paarden? Neem dan contact op met de Helpdesk Paard via 0900-7100 000 (optie 5). Dit centrale telefoonnummer is opgezet voor en door dierenartsen. Het biedt de sector tevens de mogelijkheid om informatie uit het veld snel te bundelen en, indien nodig, direct stappen te ondernemen. Bij verdenkingen van aangifteplichtige infectieziekten (zoals opgenomen in art. 15), dient u primair contact op te nemen met de NVWA. De Helpdesk Paard is bereikbaar op werkdagen tussen 15.00 en 17.00 uur. U krijgt dan direct een specialist van GD, de Faculteit Diergeneeskunde (FD) of het Centraal Veterinair Instituut (CVI) aan de lijn.

SAMEN WERKEN AAN DIERGEZONDHEID

Samen werken aan diergezondheid. Dat is het motto van GD. Daarom zijn bij de sector paard internist Linda van den Wollenberg, toxicoloog Guillaume Counotte, viroloog Kees van Maanen en relatiebeheerder Petra Reijnen rechtstreeks bereikbaar voor praktici. U kunt bellen met vragen over paardengezondheid, interpretatie van uitslagen en in te zetten onderzoeken. Zij kunnen u ook informeren over nieuwe testen, pakketten en andere actuele zaken. Meer informatie vindt u op www.gddiergezondheid.nl, of bel 0900-1770 (optie 5).

Linda van den Wollenberg,
internist

Guillaume Counotte,
toxicoloog

Kees van Maanen,
viroloog

Petra Reijnen,
relatiebeheerder